

15 LESNÁ PEDAGOGIKA V PROSTREDÍ MESTSKÝCH LESOV SPIŠSKÁ BELÁ

FOREST PEDAGOGY IN THE ENVIRONMENT OF URBAN FORESTS SPISSKA BELA

František PISARČÍK

Lesy mesta Spišská Belá, s. r. o., Továrenská 30, 059 01 Spišská Belá, 0940 426 943, pisarcik@spisskabela.sk

ABSTRAKT

Príspevok sa venuje lesnej pedagogike v prostredí mestských lesov v Spišskej Belej. Prvá časť prezentuje nedávnu minulosť a následne súčasnú aplikáciu lesnej pedagogiky v spoločnosti Lesy mesta Spišská Belá, s. r. o. Druhá časť rozoberá konkrétne aktivity ako „Zasad' si svoj strom“ pre dobrovoľníkov, či „S lesníkom do lesa“ pre deti z materských a základných škôl mesta Spišská Belá.

Kľúčové slová: deti, dobrovoľnosť, les, pedagogika, seniori

ABSTRACT

The article deals with forest pedagogy in the environment of urban forests in Spisska Bela. The first part presents the recent past and subsequently the current application of forest pedagogy by the company of urban forests – Lesy mesta Spisska Bela, s. r. o. The second part discusses specific activities such as „Plant your tree“ for volunteers or „With a forester in the woods“ for children from kindergartens and primary schools in Spisska Bela.

Keywords: children, volunteering, forest, pedagogy, seniors

1 ÚVOD

Vzdelávanie je pri kultivovaní osobnosti nevyhnutné v každom smere. Inak to nie je ani pri budovaní vzťahu k prírode, k lesu. Potreba vychovávať a vzdelávať o lese a činnostiach v ňom mala za následok vznik lesnej pedagogiky. Práca s verejnosťou je pre lesníctvo stále dôležitejšia. Súčasná informačná doba totiž prináša so sebou množstvo protichodných a skreslených informácií a ide tiež ruka v ruke aj s odcudzením od prírody.

Neexistuje vhodnejšie miesto na budovanie vzťahu k prírode ako **les samotný**. Svojou veľkosťou a rôznorodosťou poskytuje príležitosť na spoznávanie, rôzne hry a zážitkové učenie. Je priestorom, ktorý podnecuje fantáziu, a ideálnym miestom pre lesnú pedagogiku.

2 HISTÓRIA LESNEJ PEDAGOGIKY V SPOLOČNOSTI LESY MESTA SPIŠSKÁ BELÁ, S. R. O.

Začiatky lesnej pedagogiky v mestských lesoch Spišská Belá prebiehali skôr neorganizovane než ako voľnočasová aktivita. Neskôr vznikla pod vedením poľovníckeho združenia mimoškolská činnosť vo forme krúžku mladých priateľov poľovníctva. Účastníci tejto záujmovej činnosti absolvovali okresné súťaže s postupmi do celoslovenských kôl (2009 – 2014). Prostredníctvom Obvodnej poľovníckej komory v Kežmarku sa vedeniu krúžku mladých priateľov poľovníctva zo Slovenskej Vsi podarilo v roku 2012 zabezpečiť zorganizovanie celoslovenskej súťaže.

Postupne sa zapojenie lesnej pedagogiky do činnosti mestských lesov Spišská Belá začalo profesionalizovať. Spoločnosť Lesy mesta Spišská Belá, s. r. o., realizovala pre žiakov prvého stupňa základných škôl v Spišskej Belej, Kežmarku aj v Poprade príležitostné prednášky a od roku 2012 ako spoluorganizátor *Lesníckych dní* na námestí v Kežmarku zabezpečuje aj rôzne doplnkové aktivity lesnej pedagogiky v praxi.

Výrazný progres v aplikácii lesnej pedagogiky v Spišskej Belej sa však viaže k roku 2016, kedy spoločnosť Lesy mesta Spišská Belá, s. r. o., v spolupráci s Národným lesníckym centrom vo Zvolene začala organizovať pravidelné podujatie s názvom „S lesníkom do lesa“ pre deti materských i základných škôl v Spišskej Belej. Akcie s deťmi sa realizovali priamo v teréne v okolí lesnej škôlky Flák, ktorá je v správe spoločnosti. Žiaci z druhého stupňa základných škôl sa zapájali do podujatia „Zasad' si svoj strom“, ktoré Lesy mesta Spišská Belá, s. r. o., organizujú nepretržite už od roku 2016.

K novému prístupu v oblasti vzdelávania o lese a jeho význame došlo v roku 2019, keď sa s veľmi dobrou, spontánnou odozvou začal realizovať pilotný projekt lesnej pedagogiky pre seniorov.

3 PRÍKLADY AKTIVÍT LESNEJ PEDAGOGIKY REALIZOVANÝCH SPOLOČNOSŤOU LESY MESTA SPIŠSKÁ BELÁ, S.R.O.

Celoslovenskou aktivitou, na ktorej sa už od roku 2012 spoločnosť Lesy mesta Spišská Belá, s. r. o., spolupodieľa, sú *Lesnícke dni* v Kežmarku (obrázok 1). Cieľom podujatia je pozitívne prezentovať lesníctvo verejnosti.

Obrázok 1 Lesník zo spoločnosti počas *Lesníckych dní* v Kežmarku, rok 2012

Zdroj: F. Pisarčík

Od roku 2016 po súčasnosť spoločnosť pravidelne organizuje pre deti základných škôl a teraz aj pre materské školy z regiónu jednodňové vzdelávacie dopoludnie s názvom „S lesníkom do lesa“ (obrázok 2). Cieľom podujatia je nielen informovať o lesnom ekosystéme, práci lesníka, význame lesov a hospodárení v nich, ale aj ponúknuť praktické ukážky lesníckej práce, ako je spílenie stromu, jeho priblíženie traktorom alebo ťažným koňom, zber šišíek či výsadba a starostlivosť o sadenice v lesnej škôlke. Zo strany detí bola najväčším zážitkom práve ukážka zberu šišíek v korunách stromov. Zároveň od roku 2016 spoločnosť organizuje aj dobrovoľnícke podujatie s názvom „Zasad' si svoj strom“ (obrázok 3).

Obrázok 2 *Deti z materskej školy prišli v roku 2019 do lesa aj v daždivom počasí*

Zdroj: F. Pisarčík

Obrázok 3 *Dobrovoľníci pri zalesňovaní polomu v roku 2016, zalesňoval i primátor mesta JUDr. Štefan Bielač*

Zdroj: F. Pisarčík

V závere leta roku 2019 lesníci pripravili program s aktivitami lesnej pedagogiky aj pre najstaršiu skupinu obyvateľov belianskeho regiónu – pre seniorov (obrázok 4).

Obrázok 4 Seniori lúštia Lesnú abecedu, rok 2019

Zdroj: F. Pisarčík

Vzdelávacie a spoločenské aktivity v roku 2020 negatívne poznačili dopady pandémie koronavírusu. Spoločnosť Lesy mesta Spišská Belá, s. r. o., aj napriek tomu dokázala v roku 2020 zorganizovať tradičné jarné podujatie „Zasad' si svoj strom“ v podobe dobrovoľného sadenia. Podujatie „S lesníkom do lesa“ sa v lete 2020 zameralo len na seniorov s vnúčatami. V tabuľkách 1 a 2 je uvedený prehľad počtu účastníkov a vysadených stromčekov počas všetkých rokov realizácie podujatia „Zasad' si svoj strom“ a počet účastníkov absolvujúcich programy „S lesníkom do lesa“.

Tabuľka 1 Podujatie „Zasad' si svoj strom“ v číslach

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Spolu
Počet vysadených sadeníc (ks)	650	1 000	825	2 700	1 200	900	7 275
Počet účastníkov	21	27	81	182	23	9	343

Zdroj: Evidencia vysadených sadeníc a počet dobrovoľníkov, Lesy mesta Spišská Belá, s. r. o.

Tabuľka 2 Podujatie „S lesníkom do lesa“ v číslach

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Deti MŠ	-	-	-	60	podujatia sa kvôli	
Žiaci ZŠ 1. stupeň	75	70	60	80	pandémii nekonali	
Seniori	-	-	-	40	41	v príprave

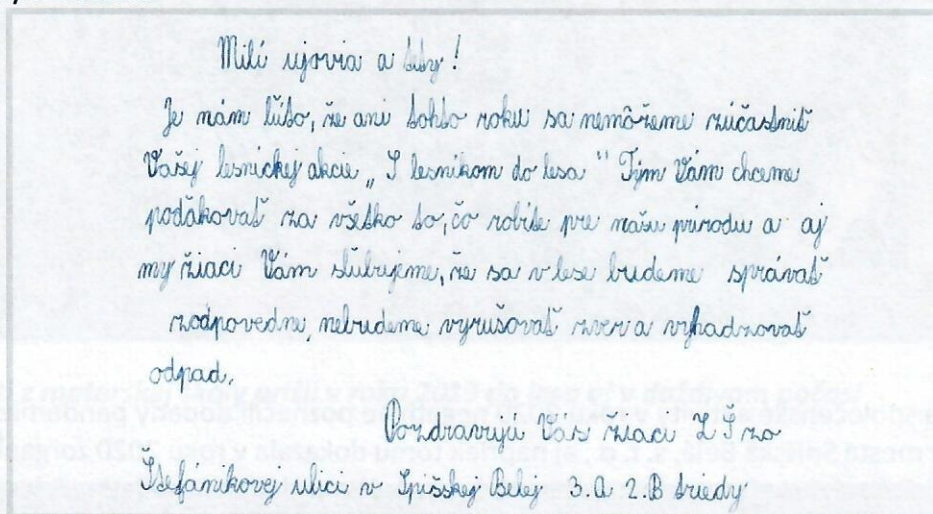
4 ZÁVER

Dôkazom toho, že lesná pedagogika realizovaná spoločnosťou Lesy mesta Spišská Belá, s. r. o., má zmysel, je aj list od žiakov zo Základnej školy M. R. Štefánika v Spišskej Belej (obrázok 5).

Nečakaná spätná väzba od žiakov priniesla zamestnancom spoločnosti Lesy mesta Spišská Belá, s. r. o., prekvapenie, veľkú radosť i uvedomenie si, že aktivity lesnej pedagogiky u detí zanechávajú pozitívnu stopu. Autorov blízky priateľ a lesník zo Smolníckej Osady pred rokmi pri spoločnej práci v lese

kládol dôraz na to, že lesu treba dať to, čo potrebuje, a ten nám to raz vráti. Toto by sa dalo vnímať ako paralela k lesnej pedagogike. Správne podané a neskreslené informácie adresované deťom od mala s prepojením na praktickú skúsenosť dokážu vytvoriť objektívnejší obraz o lesníctve v budúcnosti. Aj práca v lese vykonaná dnes ovplyvní jeho vzhlad a kondíciu až v budúcnosti. Prírodným záujmom dobrého lesníka je zanechať les so všetkým, čo k nemu patrí, v tom najlepšom možnom stave.

Jeden zo seminárov lesnej pedagogiky zanechal v autorovi príspevku špeciálny dojem vďaka jeho krédu: „Kto sadí stromy, učí deti veriť v budúcnosť“. Pracovníci spoločnosti Lesy mesta Spišská Belá, s. r. o., budú naďalej podľa možností pokračovať v realizovaní podujatí, ktoré využívajú lesnú pedagogiku. Ambíciou spoločnosti je vybudovať v budúcnosti priamo v lese skromnú lesnú školu, ktorá by slúžila nielen belianskym deťom.

Obrázok 5 List od žiakov základnej školy, 2021

Zdroj: ZŠ M. R. Štefánika v Spišskej Belej

Podakovanie

Prvý kontakt s lesnou pedagogikou nadobudol autor tohto príspevku počas dlhoročného vedenia krúžku mladých priateľov poľovníctva v Poľovníckom združení Víťaz zo Slovenskej Vsi. Poďakovanie za túto príležitosť preto patrí uvedenému poľovníckemu združeniu a jeho predsedovi Ing. Milanovi Krajancovi, ako aj bývalému predsedovi Obvodnej poľovníckej komory v Kežmarku Mgr. Milanovi Nevickému. Za pomoc pri organizovaní okresných kôl krúžkov mladých poľovníkov a celoslovenskej súťaže patrí vďaka vedúcej kancelárie Magdaléne Reščákovej z Obvodnej poľovníckej komory v Kežmarku.

Špeciálne poďakovanie za nesmiernu podporu pri podujatiach „S lesníkom do lesa“ patrí Ing. Danke Chlpošovej a jej kolegyniam z Národného lesníckeho centra vo Zvolene. Za spoluprácu pri náučných akciách s deťmi patrí poďakovanie aj Ing. Ľubomírovi Babičovi z Vojenských lesov a majetkov SR, š. p., OZ Kežmarok a Ľubici Biroščíkovej z Mestských lesov Sabinov.

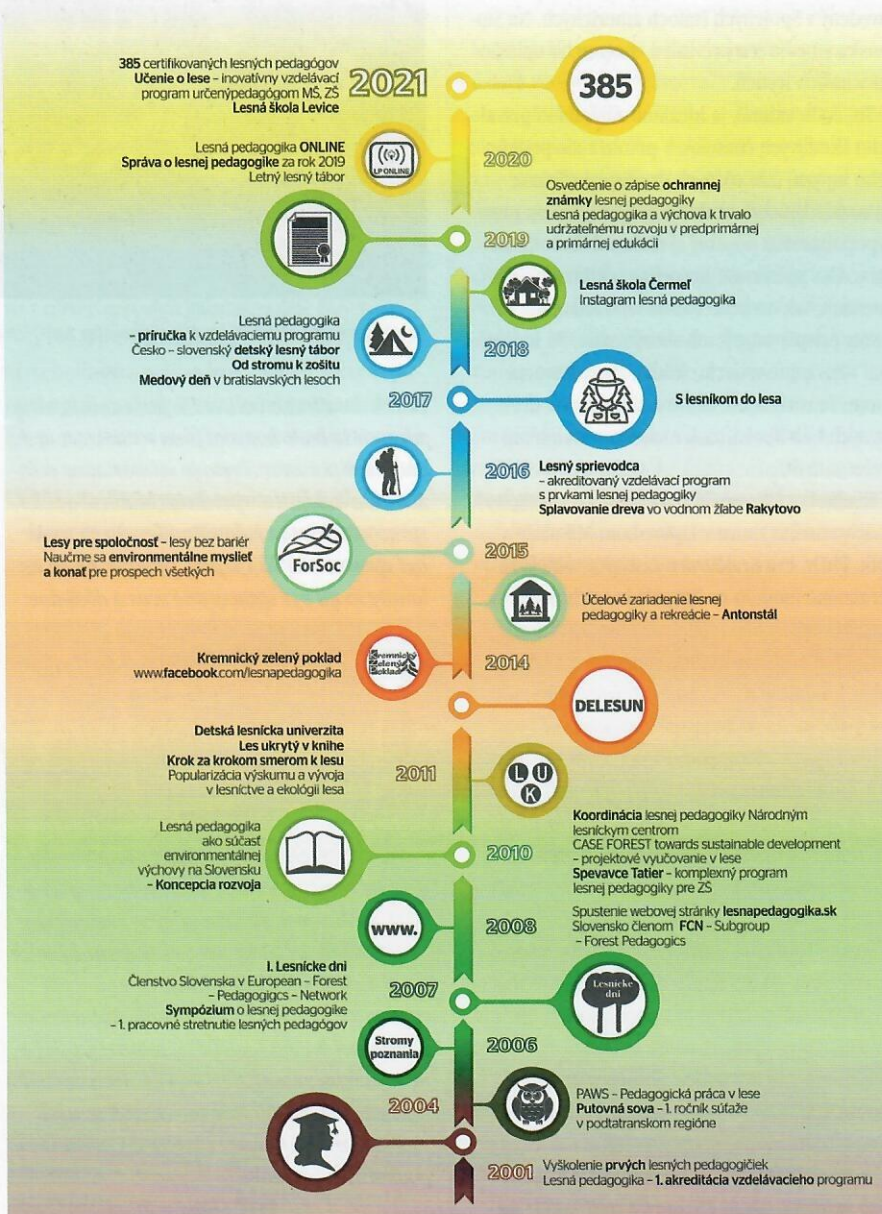
Za organizačné zabezpečenie akcií patrí veľká vďaka kolegom (bývalým aj súčasným) zo spoločnosti Lesy mesta Spišská Belá, s. r. o., Jánovi Židekovi, Ing. Eve Tobisovej, Jozefovi Vaškovi, Pavlovi Heldákovi, Dušanovi Pitoňákovi a Ing. Jakubovi Grivalskému.

Za propagáciu lesnej pedagogiky na širšej verejnosti patrí poďakovanie zamestnankyniam Mesta Spišská Belá RNDr. Paule Grivalskej a PhDr. Edite Svocákovej. Za technickú pomoc pri preprave detí na podujatia patrí vďaka pánovi Theisovi.

Pani Mariane Mačákovej z Denného centra (Klub dôchodcov) v Spišskej Belej ďakujeme za inšpiratívny a aktívny prístup pri organizovaní stretnutí so seniormi.

ENVIRONMENTÁLNE VZDELÁVANIE SA LESNÍKMI NA SLOVENSKU REALIZUJE UŽ 20 ROKOV

Les je jedinečným miestom pre výchovu i vzdelávanie, ktoré lesníci realizujú formou aktivít a projektov lesnej pedagogiky pre rôzne cieľové skupiny už 20 rokov. Lesná pedagogika, ako súčasť environmentálnej výchovy je učenie o lesnom ekosystéme a výchove človeka k trvalo udržateľnému spôsobu života na príklade lesa.

Od roku 2001, kedy sa vôbec prvýkrát na Slovensku začína v lesníckych kruhoch skloňovať spojenie lesná pedagogika až po dnešok, zaznamenal tento koncept vzdelávania výrazný kvalitatívny a kvantitatívny progres. V značnej miere za tým stála úspešná medzinárodná spolupráca, národné projekty, odborné publikácie, zahraničné cesty s výmenou skúseností, odborné semináre pre lesníkov, ktoré postupne etablovali lesnú pedagogiku v odborných lesníckych kruhoch ako relevantný nástroj environmentálneho vzdelávania. Významné medzníky lesnej pedagogiky za 20 rokov jej existencie prezentuje časová os.

Národné lesnícke centrum ako koordinátor lesnej pedagogiky na Slovensku vyzvalo začiatkom roka 2021 lesnícke inštitúcie, realizátorov aktivít lesnej pedagogiky, k spolupráci pri vyzdvihnutí 20. výročia lesnej pedagogiky na Slovensku. Vyvrcholením pripomenutia okrúhleho jubilea bola medzinárodná konferencia s názvom 20 ROKOV LESNEJ PEDAGOGIKY NA SLOVENSKU. Konferencia, pod záštitou ministra pôdohospodárstva a rozvoja vidieka, sa konala 23.–24. septembra 2021 na pôde Technickej univerzity vo Zvolene a v Lesníckom arborete Kyšihýbel pri Banskej Štiavnici. Pozvanie na konferenciu prijal pán Dirk Schmechel, predseda Forest Communicator's Network – Subgroup Forest Pedagogics (Sieť lesníckych komunikátorov – Podskupina Lesná pedagogika), organizačnej súčasti Food and Agriculture Organisation pri United Nations. Ďalšími hosťami boli lesní pedagógovia z Rakúska, Českej republiky, Slovenska, ako aj pedagógovia z materských, základných a stredných škôl. Zborník príspevkov z konferencie je možné nájsť ako pdf dokument na www.lesnapedagogika.sk.

Ocenení lesní pedagogovia a lesnícke inštitúcie

NAJLEPŠÍ SI ZASLŮŽIA OCENENIE

Najdôležitejšou súčasťou lesnej pedagogiky sú lesní pedagógovi, ich osobné zaniechanie pre túto prácu, ako aj jednotlivé lesnícke inštitúcie, ktoré svojimi aktivitami prispievajú k zvyšovaniu povedomia o význame lesov pre verejnosť. Národné lesnícke centrum pri príležitosti osláv 20. výročia lesnej pedagogiky na Slovensku udelilo celkovo **20 ocenení jednotlivcom a inštitúciám**, ktoré sa zaslúžili o rozvoj lesnej pedagogiky na Slovensku (obrázok 2).

Ocenenie dostali lesné pedagogičky a pedagógovia: **Eva Trnovská a Zdena Hudcová, Ľudmila Marušáková, Dana Chlpošová, Igor Vizslai, Peter Gróf, Igor Štavný, Milan Chudý, Jaroslava Vanyová, František Písařík** (lesný sprievodca), lektorky vzdelávania kurzov Lesná pedagogika a Učenie o lese – **Dana Kollárová a Darina Výbohová**.

Ocenené inštitúcie: **Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky, Lesy Slovenskej republiky, š.p., Štátne lesy Tatranského národného parku, Mestské lesy v Bratislave, Mestské lesy**

Košice, a. s. Mestské lesy Kremnica, s.r.o. Slovenská lesnícka komora, Vojenské lesy a majetky Slovenskej republiky, š.p., Stredná odborná škola lesnícka v Banskej Štiavnici.

Slová uznania a poďakovania patria aj ďalším kolegom, lesným pedagógom, každý jeden vykonáva poslanie lesného pedagóga s láskou a osobným nasadením!

DARČEK PRE VŠETKÝCH

Pekným momentom pri príležitosti výročia lesnej pedagogiky je i vytvorenie odbornej publikácie, ktorá je výsledkom autorského kolektívu certifikovaných lesných pedagógov zo štátnych i neštátnych lesníckych subjektov. Ide o publikáciu s názvom **Encyklopédia hier lesnej pedagogiky**, ktorá popisuje zážitkové hry lesnej pedagogiky od A po Z.

LESNÁ PEDAGOGIKA – AKO ĎALEJ?

Jedným z najdôležitejších záverov konferencie je poznatok o potrebe aktualizácie koncep-

cie rozvoja lesnej pedagogiky na obdobie rokov 2022 – 2030. Ako oveľa dôležitejšie sa však javí pokračujúca spolupráca lesníckych inštitúcií navzájom, ďalšia spolupráca so zainteresovanými z oblasti životného prostredia a školstva, vzdelávanie nielen lesníkov pre pedagogickú prácu v lese, ale aj pedagógov o lese, seriózny výskum v lesnej pedagogike.

Lesná pedagogika dokáže ponúknuť les ako autentický priestor na vzdelávanie, vie podporiť vzťah človeka k životnému prostrediu, prehĺbiť jeho sociálne správanie. Nám, lesníkom ponúka nástroj na komunikáciu a pozitívnu prezentáciu lesníctva.

Využijeme naplno jej potenciál?

*Ing. Veronika Jaloviarová
Národné lesnícke centrum – Ústav lesníckeho poradenstva a vzdelávania Zvolen*

*Podakovanie
Príspevok vznikol vďaka finančnej podpore v rámci Kontraktu medzi Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a Národným lesníckym centrom, č. kontraktu 370/2020/MPRVSR-710.*